

Handlingsplan 2025-2027

Herunder forslag til udmøntning for 2025

Handlingsplan 2025-2027

1	Indledning	4
----------	-------------------	----------

2	Alle med gennem uddannelse	7
2.1	Status på deltagelsesmuligheder i pædagogiske lærings- og undervisningsmiljøer	8
2.2	Status på overgange	9
2.3	Status på fokuserede og specialiserede indsatser	10
2.4	Forventede HP25-projekter inden for programsporet <i>Alle med gennem uddannelse</i>	11

3	Uddannelse til fremtidens samfund	13
3.1	Status på rekruttering og gennemførelse til eud og de store professionsbacheloruddannelser	14
3.2	Status på grøn omstilling og digital teknologi	16
3.3	Forventede HP25-projekter inden for programsporet <i>Uddannelse til fremtidens samfund</i>	16

	Appendiks A – Projektoversigter	18
--	--	-----------

1 Indledning

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) præsenterer hermed sin handlingsplan for 2025-2027. Handlingsplanen har til formål at give et indblik i fokus for EVA's arbejde i perioden 2025-2027 og mere konkret i, hvilke undersøgelser, evalueringer og udviklingsprojekter EVA igangsætter i 2025.

EVA har de seneste år for første gang haft en treårig handlingsplan (HP22-24), der har haft fokus på to centrale samfundsudfordringer på uddannelses- og dagtilbudsområdet. Disse er blevet konkretiseret i to programspor med overskrifterne *Alle med gennem uddannelse* og *Uddannelser til fremtidens samfund*.

På de næste sider gives der en overordnet introduktion til de to programspor, som er videreført til EVA's handlingsplan 2025-2027 (HP25-27). Der gives derefter en status på arbejdet i sporerne med eksempler på udvalgte projekter og resultater, som EVA bl.a. vil bygge ovenpå i den kommende handlingsplanperiode jf. programsporstankegangen. Endelig præsenteres de projektideer inden for hvert spor, som EVA forventer at igangsætte i 2025.

Strategisk fokus på to centrale udfordringer i treårige programspor

Med de to programspor *Alle med gennem uddannelse* og *Uddannelse til fremtidens samfund*, har EVA de seneste tre år arbejdet med at belyse, dels hvordan vi får alle børn, unge og voksne inkluderet og godt igennem vores dagtilbud og uddannelsessystem, dels hvordan vi sikrer gode og relevante uddannelser til fremtidens samfund, både set fra den enkeltes perspektiv og i forhold til samfundets behov.

Det treårige perspektiv og programorganiseringen bidrager til at fokusere vidensarbejdet og sikrer nuanceret og fyldig viden, der belyser to centrale og komplekse samfundsudfordringer fra forskellige vinkler over en længere periode. Denne måde at arbejde på er blevet positivt taget i mod af EVA's bestyrelse, repræsentantskab og interessenter.

De to programspor favner stadig to meget centrale samfundsudfordringer, der er meningsfulde at arbejde videre med i de kommende år. Derfor har EVA's bestyrelse besluttet, at videreføre de to programspor, dog med justeringer af programsporernes undertemaer, i en ny treårig handlingsplanperiode fra 2025-2027.

De to centrale samfundsudfordringer vil blive belyst i handlingsplanperioden gennem forskellige undersøgelser, evalueringer og analyser, der gensidigt supplerer og nuancerer hinanden. Den treårige programsporstankegang bevirker, at EVA's projekter ofte bygger oven på hinanden, og at der

på den måde sikres progression, så den viden vi står på, bliver forstærket og suppleret med ny viden. På den måde får vi et mere detaljeret udfordringsbillede og flere perspektiver på mulige løsninger.

Programorganiseringen giver samtidig anledning til at tænke mere på tværs af uddannelsesområder og lade sig inspirere af hinanden – både indholdsmæssigt og metodisk. Direktør Christina Barfoed-Høj siger:

”Sportankegangen bevirker, at vi på EVA arbejder med at se på tværs af uddannelsesområder og den samlede viden, vi har produceret. Vi er blevet mere opmærksomme på, hvilke temaer og tematikker der går på tværs, og hvordan de forskellige sektorer kan inspirere og lære af hinanden. For eksempel afholdte vi i foråret 2024 en tværfaglig temadag om inkluderende læringsmiljøer for ledere og medarbejdere fra både dagtilbud, skoler og FGU. Temadagen gav os anledning til at forsøge at binde sløjfer på tværs af uddannelsesområder.

DIREKTØR CHRISTINA BARFOED-HØJ

De projektideer, som præsenteres på de næste sider, og som EVA forventer at igangsætte i 2025, er udarbejdet af EVA's bestyrelse, ledelse og medarbejdere i forlængelse af EVA's tidligere arbejde i programsporerne og med input fra EVA's repræsentantskab, ministerier og møder med eksterne samarbejdspartnere.

Det er væsentligt at påpege, at der i forlængelse af programsporstankegangen løbende kan opstå nye konkrete vidensbehov, der kan rykke ved prioriteringen af de præsenterede projekter. Ny viden og nye behov kan opstå gennem EVA's egne projekter, andres undersøgelser, nye politiske tiltag eller udspil og i den løbende dialog med centrale aktører, som EVA vægter højt.

Derudover vil EVA's handlingsplanprojekter hele tiden blive set i sammenhæng med instituttets indtægtsdækkede virksomhed (IDV) og tilskudsfinansierede aktiviteter (TFA), så det sikres, at projekterne i EVA's samlede projektportefølje supplerer og ikke overlapper hinanden. Således kan der være projekter om visse områder inden for sporene, der helt eller delvist er finansieret af fondsmidler, og som derfor ikke fremgår af projektoversigten for 2025. Hovedparten af eksisterende projekter uanset finansieringsform fremgår af Appendiks A – Projektoversigter.

Foruden de to programspor har EVA et fortsat fokus på fire kerneområder inden for dagtilbuds- og uddannelsessektorerne, der er policy- og praksisrelevante faglige områder, som EVA gennem en årrække har opbygget omfattende viden om. I handlingsplanperioden har vi fortsat fokus på at formidle denne viden til beslutningstagere og praktikere, ligesom vi deltager i netværksgrupper og dialog med parter og ministerier og løbende igangsætter nye undersøgelser og evalueringer, når vi får øje på nye vidensbehov inden for disse områder. Behov der fx kan være afledt af den offentlige debat, politiske forhandlinger eller praksisudfordringer. Kerneområderne er:

- Motiverende undervisning og pædagogisk praksis
- Overgange og sammenhæng i uddannelse og dagtilbud

- Organisering og ledelse af fagprofessionelle
- Livsslang læring.

Dybdegående undersøgelser med kombination af metoder

EVA's undersøgelser tilrettelægges ud fra et princip om det formålsstyrede metodevalg. EVA anvender således de evalueringstilgange, metoder, datakilder og analyser, der bidrager med den mest relevante viden ift. at besvare en undersøgelses spørgsmål og opfylde dens formål. Der er et strategisk fokus på at anvende og kombinere forskellige kvantitative og kvalitative metoder i undersøgelserne, så vi får forskellige perspektiver, der samlet set bidrager til at identificere mønstre, vurdere effekt, og som kommer bag om tallene og dermed giver os en dybdegående forståelse af undersøgelsens problemstilling.

Viden der bidrager til konkret udvikling i policy og praksis

Foruden det løbende arbejde med at producere ny viden gennem undersøgelser og evalueringer har EVA i den kommende treårige handlingsplanperiode fortsat fokus på at være i dialog om og formidle aktuel, relevant viden til både praktikere og beslutningstagere. Det gøres gennem oplæg, medieoptrædener, ekspertgrupper, foretræde for arbejdsgrupper og fora i bl.a. ministerier og organisationer, afholdelse af temadage, workshops, webinarer mv. Det er aktiviteter, der fylder og prioriteres højt, men som ikke fremgår særskilt af nærværende handlingsplan.

2 Alle med gennem uddannelse

Med programsporet '*Alle med gennem uddannelse*' sætter EVA fokus på den centrale samfundsudfordring, der handler om at få alle børn, unge og voksne inkluderet i og godt igennem uddannelsessystemet, ved at de oplever social tilknytning, trivsel og fagligt engagement.

Der er stadig mange og et stigende antal børn, unge og voksne, der oplever forskellige udfordringer hele vejen igennem uddannelsessystemet. Hvis vi skal have alle med gennem uddannelse, må der derfor allerede i de tidligste barndomsår og op gennem hele skole- og uddannelsesforløbet være fokus på at kunne understøtte børn, unge og voksne med meget forskellige forudsætninger. Undersøgelserne knyttet til dette programspor undersøger, hvad der fremmer og hæmmer dette.

Tre centrale temaer bidrager til en fokusering af programsporets tematiske indhold og de forhold, som EVA skal belyse i handlingsplanperioden. Undertemaerne under dette programspor er med få primært sproglige justeringer en videreførelse fra EVA's forrige handlingsplan 2022-2024. På den måde kan vi bygge videre på resultaterne fra tidligere og aktuelle projekter og dermed skabe et mere detaljeret udfordringsbillede og samtidig flere perspektiver på mulige løsninger. De tre undertemaer er:

- Deltagelsesmuligheder i pædagogiske lærings- og undervisningsmiljøer
- Overgange
- Fokuserede og specialiserede indsatser.

I den kommende handlingsplanperiode ønsker EVA at undersøge nærmere, hvilken betydning det har, at vores dagtilbud og uddannelsessystem i disse år skal kunne rumme en mere og mere mangfoldig børne-, elev- og studenterpopulation - både hvad angår ordblindhed, fysiske og psykiske funktionsnedsættelser samt kulturelle og sociale baggrunde. Hvad betyder det for deltagelsesmuligheder, trivsel, social tilknytning, self-efficacy og gennemførelse? Og hvad betyder det for det pædagogiske personale, for lærerne, underviserne, undervisningen, det faglige niveau og de øvrige rammer?

Derudover finder EVA det fortsat vigtigt at tilvejebringe viden om, hvordan vi skaber gode overgange i vores dagtilbuds- og uddannelsessystem, da disse udgør vigtige og potentielt sårbare perioder i børn og unges liv. Samtidig ønsker EVA fortsat at have et særsomt fokus på fokuserede indsatser som PPR og SPS og hele det centrale samspil til den almene undervisning og pædagogik.

Tværgående perspektiver

I den foregående periode har der på tværs af EVA's arbejdsområder været fokus på, at en voksende gruppe af børn, unge og voksne er udfordrede fagligt, psykisk og/eller socialt, eller på anden vis befinder sig i en udsat position. Det har konsekvenser for tilrettelæggelsen og udfoldelsen af undervisningen og balancerne mellem den almene undervisning, en mere specialiseret tilgang og individuelle indsatser. En anden tværgående pointe er endvidere, at undervisere på tværs af uddannelser oplever, at de ikke er klædt tilstrækkeligt på til at løse opgaven. Endelig er det en pointe, at der er voksende erkendelse af problemstillingen, og at flere bl.a. kommuner og uddannelsessteder arbejder intensivt med disse udfordringer.

I det følgende præsenteres nogle af de resultater, som projekterne under programspor 1 har frembragt inden for hvert undertema i den seneste handlingsplanperiode. Det er blandt andet denne viden, EVA ønsker at bygge ovenpå i de kommende tre år. Afsnittet rundes af med en liste over de projekter, EVA forventer at igangsætte i 2025 under programspor 1 *Alle med gennem uddannelse*.

2.1 Status på deltagelsesmuligheder i pædagogiske lærings- og undervisningsmiljøer

EVA har beskæftiget sig med, hvordan dagtilbud, grundskole og uddannelser i højere grad kan skabe pædagogiske lærings- og undervisningsmiljøer, der styrker deltagelsesmuligheder for alle børn, unge og voksne, herunder et særligt fokus på børn, unge og voksne i udsatte positioner og med særlige behov.

På dagtilbudsområdet har EVA i 2024 offentliggjort en undersøgelse af **børnefællesskaber og børn i udsatte positioner i dagtilbud**, der bl.a. viser, at dagtilbudsledere i hele landet oplever flere børn i udsatte positioner og i mistrivsel. 36 % af daginstitutionslederne oplever, at der i høj grad er behov for at udvikle daginstitutionens pædagogiske praksis for at understøtte, at børn i udsatte positioner kan indgå i børnefællesskabet. Det er der forskellige årsager til, fx manglende ressourcer, mangelfulde fysiske rammer, mangel på uddannet personale og et øget behov for specialpædagogisk viden hos det pædagogiske personale.

EVA har også sat fokus på leg og legs betydning for børns trivsel, læring, udvikling og dannelse – ikke mindst i børnehaver, da både forskning, pædagogisk personale og ikke mindst børnene er enige om, at leg er afgørende for, at børn har en god dag og et godt børneliv. I rapporten **børneperspektiver på deltagelsesmuligheder i leg**, har EVA undersøgt, hvordan børnene selv oplever deres muligheder for at deltage i leg sammen med andre børn i børnehaven. Den giver et mangfoldigt indblik i, hvad der optager, udfordrer og er sjovt for børn, når de leger eller gerne vil lege.

På grundskoleområdet har EVA bl.a. været optaget af, hvilke læringsmiljøer, også kaldet for **mellemformer**, der bidrager til at inkludere alle børn i den almindelige undervisning. Undersøgelserne har bl.a. vist, at det har stor betydning, hvordan man vælger at indrette den inkluderende undervisning, da det kan påvirke, hvilke elever man kan rumme, og hvilken type fællesskaber eleverne får adgang til.

Praksisfaglighed har også været højt på dagsordenen de seneste år. EVA har haft fokus på dels at definere og kortlægge **folkeskolers arbejde med praksisfaglighed**, dels at komme med konkret inspiration til, hvordan lærere og skoleledere arbejder med at få mere **praksisfaglig undervisning** ind i grundskolen. Derudover er EVA i samarbejde med tre kommuner og professionshøjskoler i gang med at udvikle og afprøve praksisfaglige forløb til dansk og matematik i udskolingen med støtte fra A.P. Møller Fondens folkeskoledonation.

EVA har også undersøgt **indhold og kvalitet i fritids- og klubtilbud** i en spørgeskemaundersøgelse blandt ledere i landets klub- og fritidstilbud. Her siger 93 % af lederne, at ét af det tre vigtigste formål med at gå i fritids- og klubtilbud er, at børnene udvikler deres evne til at indgå i forpligtende relationer og fællesskaber. Alligevel oplever over halvdelen af lederne (60 %), at der er børn og unge, der står uden for fællesskaberne. Lederne svarer, at de mangler gode fysiske rammer (38 %) og pædagogisk personale (46 %), ligesom en stor andel af lederne (61 %) vurderer, at børnene og de unge er for kort tid i deres SFO og klub til at kunne nå at indgå i fælles aktiviteter. Nogle oplever desuden, at børn og unge fravælger tilbuddet pga. regler for brug af telefoner og skærme.

På ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser ser vi i disse år en mere og mere mangfoldig elev- og studenterpopulation samtidig med at flere undersøgelser peger på, at der er stigende mistrivselssudfordringer blandt både unge og voksne.

I en stor undersøgelse af **unges valgproces og start på ungdomsuddannelse** har EVA set nærmere på, hvordan unge oplever den proces, de går igennem, når de skal vælge ungdomsuddannelse, og hvad der influerer på deres valg. Undersøgelsen viste bl.a. at mange unge vælger gymnasiet frem for en erhvervsuddannelse, og at størstedelen meget tidligt har lagt sig fast på denne beslutning på trods af flere indsatser i udskolingen, som har til hensigt at understøtte og udfordre de unges valg. Begrundelsen for dette valg er typisk, at gymnasiet af de unge opleves som det mest naturlige valg og det valg, der åbner flest døre på den lange bane.

EVA har undersøgt **minoritetsoplevelser på de videregående uddannelser**, herunder hvordan studerende med kønsmæssig minoritetsbaggrund oplever det første år på deres uddannelse. Undersøgelsen viser, at en større andel af kvindelige studerende på mandsdominerede uddannelser er i stor risiko for mistrivsel, er ensomme, føler sig meget stressede, har en høj grad af negative studie-relaterede følelser og oplever ikke at høre til på uddannelsen. Fx er 16 % af de kvindelige studerende på mandsdominerede uddannelser i stor risiko for mistrivsel et halvt år efter studiestart mod 9 % af mændene på samme uddannelser, mens andelen er 10 % blandt både mænd og kvinder på kvindedominerede uddannelser. Hvad angår mandlige studerende på kvindedominerede uddannelser overvejer 12 % at stoppe på uddannelsen efter et halvt år. Det tilsvarende gælder for 7 % af henholdsvis mandlige og kvindelige studerende på tværs af de øvrige typer uddannelser.

2.2 Status på overgange

EVA har gennem mange år beskæftiget sig med overgange i uddannelsessystemet, med fokus på hvordan der skabes gode overgange, der fastholder og understøtter børn, unge og voksne i udsatte positioner.

I en undersøgelse for Rådet for Børns Læring har EVA undersøgt **organiseringer i indskolingen**. Undersøgelsen viste, at skolerne har forskellige modeller for skolestart, og at de alle arbejder reflekteret med at skabe sammenhængende indskolingsforløb for eleverne gennem tydelig struktur og genkendelighed i hverdagen. Det varierer imidlertid, hvor opmærksomme skolerne er på udfordringer ved deres organiseringer. En ulempe er, at den tydelige struktur kan opleves begrænsende for elever og gå ud over deres medbestemmelse.

Senest har EVA sat fokus på **overgangen til arbejdsmarkedet for studerende på lange videregående uddannelser**. Undersøgelsen viser, at studerende på uddannelser med lang dimittendledighed er i større risiko for mistrivsel og føler sig mere stressede end andre studerende. Hele 38 % af de kandidatstuderende, der forventer at være ledige i mere end et år efter dimission, er i stor risiko for mistrivsel. Tilsvarende er det kun 10 % for studerende, der forventer en kortere ledighedsperiode på mellem 0-3 måneder. Undersøgelsen viser også, at studierelevante lønnede job kan lette overgangen til arbejdsmarkedet. Studerende, der har haft studiejob under deres kandidatuddannelse, er mere aktive i deres jobsøgning i specialetiden. 53 % af dem, der har haft et studiejob er gået i gang, mens det kun er 32 % af dem, der ikke har haft et studiejob. Og tendensen er endnu stærkere blandt dem, der har haft et studiejob, de betragter som studierelevant.

2.3 Status på fokuserede og specialiserede indsatser

I den seneste handlingsplanperiode har EVA undersøgt, hvordan fokuserede indsatser, herunder fx vejledning og lettere behandling via PPR og specialpædagogisk støtte (SPS) kan bidrage til at børn, unge og voksne motiveres, fastholdes og trives i dagtilbud, skole og uddannelse, men også hvordan der er vanskelige balancer mellem de mere specialiserede og individualiserede indsatser på den ene side og den mere almene pædagogik og undervisning, som er i fokus i undertema 1, på den anden side.

Hvordan skal rollefordelingen, ressourcerne, kompetencerne og samarbejdet mellem disse praksisser være, for at vi anvender viden og ressourcer bedst muligt til gavn for børnene, de unge og de voksne med forskellige udfordringer og fællesskabet i sin helhed?

I 2023 udarbejdede EVA på vegne af Børne- og undervisningsministeriet en større **undersøgelse af Pædagogisk Psykologisk Rådgivning**, der bl.a. viste, at PPR er under pres, og at ni ud af ti PPR-ledere oplever, at skolerne i deres kommune gennem de seneste tre år i stigende grad har efterspurgt individuelle udredninger. Det har øget presset på PPR, hvor lederne oplever, at man bruger meget tid på enkeltsager og brandslukning. Der bliver derfor for lidt tid tilbage til den rådgivning og sparring, der handler om at forebygge mistrivsel og at udvikle skolens læringsmiljøer i en mere inkluderende retning. Både skoler og PPR ønsker, at de havde bedre muligheder for at arbejde mere forebyggende. Der er nemlig en klar opfattelse af, at hvis PPR kan bruge mindre tid på akutte sager og mere tid på forebyggelse, vil det bevirke, at færre elever ender i mistrivsel. Samtidig vil elever, som venter på at komme til hos PPR, kunne få hurtigere hjælp, hvis der er færre elever på ventelisterne. Et af de steder EVA vurderer man med fordel kan sætte ind er samarbejdet mellem skoler og PPR. Derfor udarbejdede EVA et katalog med **inspiration til et stærkt samarbejde mellem skoler og PPR**, som udkom i starten af 2024.

EVA har også i 2024 offentliggjort den tredje og sidste rapport i **evaluerings- og følgeforskningsprogrammet til FGU**, som handler om effekten af FGU på unges overgang til uddannelse og beskæftigelse. Rapporten viste, at 7 ud af 10 elever, der har fuldført et FGU-forløb, kommer videre på en ungdomsuddannelse eller i job i umiddelbar forlængelse af deres FGU-forløb. Men evalueringen viser også, at en del falder fra igen. De fleste FGU-elever fortsætter på en erhvervsuddannelse (30 %), mens færre begynder på en gymnasial uddannelse (16 %), hvor hf er det klart mest udbredte tilbud. Et år efter de unge har fuldført deres FGU-forløb, går 25 procent stadig på en erhvervsuddannelse, mens der kun er 6 procent tilbage på de gymnasiale uddannelser. Det kalder på en analyse af, hvordan særligt de almene fag på FGU kan tilrettelægges, så de i højere grad lykkes med at klargøre FGU-eleverne til de gymnasiale uddannelser.

På erhvervsuddannelserne ser vi - ligesom unge på andre uddannelser - et stigende antal elever med psykiatriske diagnoser. Det betyder, at flere elever har behov for specialpædagogisk støtte (SPS) for at kunne klare sig igennem deres uddannelse. En undersøgelse af **SPS i oplæringen på eud** viser dog, at flere elever fravælger SPS, når de skal i oplæring, fordi de gerne vil starte på en frisk og ikke ønske at sætte fokus på deres funktionsnedsættelse, selvom det kan have stor betydning for, at oplæringsperioden bliver en succes for nogle elever. EVA har derfor udarbejdet et **inspirationskatalog om SPS til elever i oplæring** til ledere og støttegivere på erhvervsskolerne, med forslag til, hvordan tre gængse udfordringer håndteres. Det er nemlig erhvervsuddannelsernes ansvar at sikre, at de elever, der har et dokumenteret behov for støtte, også tilbydes SPS gennem hele deres uddannelse, og skolerne har derfor en opgave i at skabe velfungerende støttemuligheder.

EVA har også beskæftiget sig med organiseringen af **SPS på de videregående uddannelser** og kortlagt **førsteårsstuderendes oplevelse af specialpædagogisk støtte**. Mange studerende har nemlig brug for SPS, når de går på en videregående uddannelse, og EVA's undersøgelse viser, at de fleste er tilfredse med den støtte de får. Men der er stadig omkring fire ud af ti i målgruppen, som ikke søger om støtten, og det kan have betydning for frafald. Hver fjerde begrundet det med, at de ikke ønsker SPS, mens andre er i tvivl om, om de er berettiget til støtten, ikke kender til ordningen eller har svært ved at finde den nødvendige information om, hvordan man søger.

2.4 Forventede HP25-projekter inden for programsporet *Alle med gennem uddannelse*

Forventede HP-projekter i 2025

Børns og unges ønsker og forventninger til fritids- og klubtilbud

EVA undersøgte i 2023 ledere i landets fritids- og klubtilbuds oplevelse af bl.a. fællesskaber, inklusion og børns og unges frie tid og medbestemmelse i deres fritids- og klubtilbud. Flere centrale forhold er udfordret, bl.a. oplever under en tredjedel af lederne, at det i høj grad er muligt at skabe fritidstilbud, hvor børnene selv er med til at bestemme, hvad der skal foregå i tilbuddene.

EVA vil med denne undersøgelse bl.a. sætte fokus på børns og unges oplevelser af forskellige centrale elementer, som fx fri tid, fællesskaber og medbestemmelse i hverdagen i fritids- og klubtilbud

og belyse, hvad der skal til for at udvikle fritidstilbuddene til de nutidige behov og ønsker hos børn og unge, herunder hvilke udfordringer og barrierer, der er.

Opfølgning på kvalitetsundersøgelsen i dagtilbud for 3-5 årige

EVA gennemfører i 2024-25 sammen med VIVE en undersøgelse af kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer for de 3-5 årige. I 2023 og 2024 blev der gennemført en undersøgelse af de 0-2-årige børn. På baggrund af resultaterne følges der op på undersøgelsen med supplerende analyser eller formidling.

Undervisning og organiseringer i indskolingen

Indskolingen lægger fundamentet for alle elevers skolegang – og er dermed central for at få alle med gennem uddannelse. EVA vil derfor se nærmere på, hvordan der allerede tidligt i skoleforløbet tages hånd om at skabe et inkluderende læringsmiljø, som skaber plads til mange forskellige elever med forskellige forudsætninger. Undersøgelsen vil – med afsæt i undersøgelse gennemført for Rådet for børns læring (2023) om *Organiseringer i indskolingen* – udvikle opdateret viden om undervisningspraksis i indskolingen. Herunder forskellige skolestartsmønstre, organiseringsformer, ledelse og pædagogiske tilganges betydning for elevernes motivation, faglige læring og trivsel.

FGU - tilrettelæggelse af den almene grunduddannelse (agu)

Resultaterne fra evaluerings- og for FGU har vist en række udfordringer med at få den almene grunduddannelse (agu) på FGU til at fungere. EVA ønsker derfor at undersøge, hvordan agu på FGU kan organiseres, ledes og tilrettelægges, så den i højere grad kan indfri sit formål om at klæde FGU-elever på til ungdomsuddannelse. Det vil vi gøres ved at indsamle gode erfaringer med organisering og tilrettelæggelse af agu og afdække potentialer og udfordringer. Der foretages evt. også en kvantitativ afdækning af arbejdet med agu og en kortlægning af agu-elevernes videre vej gennem uddannelsessystemet.

Caseundersøgelse af specialpædagogisk støtte (SPS) på de videregående uddannelser

EVA har i 2024 offentliggjort to rapporter om specialpædagogisk støtte på de videregående uddannelser med fokus på organisering og de studerendes oplevelser. I forlængelse her vil EVA gennemføre en caseundersøgelse af udvalgte uddannelser med henblik på at få udfoldet, hvordan studerende, undervisere, ledere og SPS-medarbejdere oplever fordele og ulemper ved den nuværende SPS-ordning.

Den almene voksenuddannelses profil og relevans

Med dette projekt ønsker EVA at evaluere, hvor godt den almene voksenuddannelse (AVU) modsvarer de voksnes behov for almen viden og almene færdigheder med særligt henblik på målgruppen for AVU. AVU er født som en voksenuddannelse. Det blev dog udfordret med reformen fra 2009, hvor fokus i højere grad blev rettet mod de "unge voksne". Derfor havde oprettelsen af den forberedende grunduddannelse (FGU) for personer under 25 år betydelige konsekvenser for elevgrundlaget, hvilket aktualiserer spørgsmålet om AVU's profil og relevans.

Ud over projekterne ovenfor vil EVA i perioden have en særlig opmærksomhed på at identificere og igangsætte relevante effektanalyser, som tilstræbes samtænkt med bl.a. de forsøgs- og udviklingsprojekter, som enten er blevet gennemført eller skal igangsættes af Børne- og undervisningsministeriet.

3 Uddannelse til fremtidens samfund

Med programsporet *Uddannelse til fremtidens samfund* sætter EVA fokus på en anden central samfundsudfordring, der handler om at sikre gode og relevante uddannelser til fremtidens samfund – både set fra den enkeltes perspektiv og i forhold til samfundets behov.

Under dette programspor er vi optagede af uddannelsernes udvikling og forandring i lyset af de generelle bevægelser i samfundet, hvor bl.a. en hastig digital og teknologisk udvikling, demokratiske udfordringer med øget polarisering og klimaforandringer er på spil. Hvordan kan de enkelte uddannelser og uddannelsessystemet bedst svare på nogle af de udfordringer og muligheder?

Tre centrale temaer bidrager også under dette programspor til at fokusere det tematiske indhold og de forhold, som EVA ønsker at undersøge i den treårige handlingsplanperiode. De tre undertemaer er:

- Rekruttering og gennemførelse
- Grøn omstilling og digital teknologi
- Nye strukturer i uddannelseslandskabet.

I HP25-27 vil der forsat være et særsomt fokus på netop erhvervsuddannelser og professionsuddannelser, men det vil også være relevant at belyse andre uddannelser ift. rekruttering og gennemførelse, herunder fx htx og it-uddannelser, og afdække tværgående perspektiver og tendenser i forhold til, hvad der er på spil før, under og efter uddannelse ift. rekruttering og gennemførelse.

Parallelt hermed ønsker EVA fortsat at have fokus på grøn omstilling på flere områder og at undersøge udfordringer og potentialer i samspillet mellem kunstig intelligens og uddannelse eksempelvis i undervisning og prøver, og hvordan kan vi tilrettelægge undervisning mv., så udfordringer håndteres og eventuelle potentialer udnyttes.

Programsporets tredje og sidste undertema er ikke som de to forrige videreført fra HP22-24. Temaet dækker over forskellige eksisterende og kommende politiske udspil og lovændringer, der vil indebære anderledes strukturer, undervisningsformer mv., særligt ift. grundskolen, ungdomsuddannelser og de videregående uddannelser. Under dette tema kan der desuden belyses sammenhænge i uddannelsessystemet, rammer og uddannelsesformer. Det kunne eksempelvis være projekter i tilknytning til skoleudvikling og nye undervisningsplaner, veje gennem uddannelser, reform af erhvervs- og professionsrettede videregående uddannelser samt nye kandidatuddannelser. EVA

ønsker at bidrage med undersøgelser, der belyser hvilken betydning sådanne nye strukturer har for de studerende samt hvad de gør ved indholdet, fagligheden og ligeværdigheden mellem uddannelserne.

Tværgående perspektiver

En central tværgående pointe, der er identificeret, har været, at der ift. rekruttering til og fastholdelse på professionsuddannelser, erhvervsuddannelser og andre udfordrede uddannelser er et "før-", "under-" og "efter"-perspektiv. Det er vigtigt at forholde sig til, hvad der i forhold til den konkrete uddannelse går forud fagligt, socialt og vejledningsmæssigt i fx folkeskolen, ungdomsuddannelser og i sabbatårene. Det er også vigtigt at forholde sig til selve uddannelsen, herunder studie-start, gruppedannelse, det faglige niveau og det læringsmiljø, der tilbydes i undervisningen. Endelig er det centralt at forholde sig til tiden efter uddannelsen, herunder overgangen til arbejdslivet, onboarding, efter/videreuddannelsesmuligheder, sporskiftemuligheder samt ikke mindst løn- og arbejdsvilkår. I forhold til den grønne omstilling har tværgående perspektiver været, at der er stor forskel på elevers og studerendes tilgang til den grønne omstilling, at undervisere med fordel kan støttes i yderligere kompetenceudvikling inden for området og vigtigheden af at grøn omstilling integreres i kernefagligheden og ikke anses og præsenteres som noget særligt der ligger oven på den øvrige undervisning.

I det følgende præsenteres nogle af de resultater, som projekterne under programspor 2 har frembragt inden for hvert undertema i den seneste handlingsplanperiode. Det er blandt andet denne viden, EVA ønsker at bygge ovenpå i de kommende tre år. Afsnittet rundes af med en liste over de projekter, EVA forventer at igangsætte i 2025 under programspor 2 *Uddannelse til fremtidens samfund*.

3.1 Status på rekruttering og gennemførelse til eud og de store professionsbacheloruddannelser

EVA har i mange år beskæftiget sig med rekruttering og gennemførelse til de uddannelser, hvor der fra et samfundsperspektiv er mangel på kompetencer. De seneste år har særligt erhvervsuddannelserne og de fire store professionsbacheloruddannelser været i fokus, da prognoser peger på, at Danmark i 2030 kommer til at mangle omkring 100.000 faglærte og 35.000 pædagoger, lærere, sygeplejersker og socialrådgivere.

Fra politisk hold har der de seneste år været stort fokus på at få flere til at søge og gennemføre en erhvervsuddannelse. Men trods mange tiltag har søgningen til eud blandt unge direkte fra 9. og 10. klasse ligget stabilt på omkring 20 % - langt under den politiske målsætning på 25 %. EVA har derfor i seneste handlingsplanperiode sat fokus på nye målgrupper for eud gennem en række undersøgelser.

EVA har blandt andet interesseret sig for **de unges perspektiver på stx**, herunder hvad de unge selv tænker om deres uddannelsesvalg, hvordan de oplever uddannelsen og hvad de ser som formålet med en stx. Stx-gymnasiet er de seneste år blevet umådeligt populært. I 2022 var det 41 % af alle de unge, som startede på en ungdomsuddannelse, der startede på en stx. Undersøgelsen viser

bl.a., at eleverne oplever, at der kan være store forskelle på det faglige niveau i undervisningen, men at det også er en fordel at møde forskellige typer elever, fordi det forbereder til studieliv og arbejdsmarked. Eleverne vurderer, at alsidige og varierede undervisningsformer kan føre til, at flere typer elever får gavn af undervisningen.

I en anden rapport om **erhvervsuddannelse efter gymnasiet** sætter EVA fokus på studenter som ny målgruppe for erhvervsuddannelserne. Undersøgelsen viser, at erhvervsuddannelserne er populære blandt især hf- og hhx-studenter, hvor hver fjerde hf'er og hver femte hhx'er søger ind på en erhvervsskole få år efter gymnasiet og at der generelt er lavt frafald blandt disse. Derudover viser analysen, at størstedelen af studenterne, der gennemfører en erhvervsuddannelse efter gymnasiet, har en erhvervsuddannelse som 'endestation'. Med andre ord peger undersøgelsen på, at det er vigtigt at styrke vejledningen mod erhvervsuddannelserne for de unge, som er i gang med eller har afsluttet gymnasiet.

En opfølgende rapport om **studenters valg og oplevelse af erhvervsuddannelserne** stiller desuden skarpt på, hvordan de unge oplever det at gå på en erhvervsuddannelse, efter de har taget en gymnasial uddannelse. Undersøgelsen viser, at de unge sjældent fortryder, at de har gået på gymnasiet inden erhvervsuddannelse og at faglig interesse for en branche, vekslen mellem skole og praksis samt bedre løn og arbejdsvilkår er nogle af grundene til, at studenterne vælger en erhvervsuddannelse i årene efter gymnasiet.

Vender vi os mod professionsbacheloruddannelserne, har EVA gennemført en undersøgelse af **lærere med forskellige uddannelsesbaggrunde**. Undersøgelsen har til formål at kvalificere og nuancere den aktuelle debat om manglen på uddannede lærere – særligt i folkeskolen – herunder at undersøge meritlæreruddannelsens potentialer ift. styrket rekruttering til grundskolen. Undersøgelsen viser, at der i perioden 2012-2021 er sket et fald på 2,4 % i det samlede antal læreruddannede i arbejdsstyrken: I 2012 var der knap 85.400 læreruddannede, mens der i 2021 var godt 83.300. Der er imidlertid sket en forskydning mellem de ordinært uddannede og de merituddannede lærere. I 2012 var der 5.497 meritlæreruddannede svarende til 6,4 % af det samlede antal læreruddannede, mens der i 2021 var 7.057 merituddannede svarende til 8,5 % af det samlede antal læreruddannede. Undersøgelsen viser også en markant højere andel af ikke-læreruddannede undervisere på fri- og privatskolerne (28 %) sammenlignet med ikke-læreruddannede undervisere i folkeskolen (9 %).

Endelig har EVA i samarbejde med Velfærds- og Forskningsfonden for Pædagoger gennemført en **kortlægning af kommuners og professionshøjskolars indsatser for at styrke rekruttering og gennemførelse på pædagoguddannelsen**. Prognoser peger på, at mindre ungdomsårgange og faldende interesse for pædagoguddannelsen kan betyde en endnu større rekrutteringsudfordring i årene, der kommer. Udfordringerne kalder på en større strategisk indsats nationalt og lokalt for at styrke rekrutteringen landet over og særligt i byerne. De fleste kommuner har fokus på problemet, men der er også kommuner, som i endnu højere grad kunne arbejde yderligere strategisk med rekruttering. Derfor har EVA udarbejdet dels et overblik over udvalgte målgrupper for uddannelsen og deres motivationsfaktorer, dels et inspirationskatalog til, hvordan professionshøjskoler får uddannet flere pædagoger, og endelig et inspirationskatalog til, hvordan kommuner laver indsatser, der tiltrækker og engagerer flere pædagoger i daginstitutionerne.

3.2 Status på grøn omstilling og digital teknologi

Grøn omstilling, bæredygtighed og klimaforandringer er meget aktuelle temaer, der i stor grad påvirker vores samfund og uddannelsessystem. Der er derfor stort behov for viden om, hvordan uddannelser og undervisning bedst kan forholde sig til denne udvikling både i et dannelses- og uddannelsesperspektiv. I seneste handlingsplanperiode tog EVA fat på at skabe vigtig viden om grøn omstilling på flere af uddannelsesområderne om bl.a. rammer, underviserkompetencer, undervisningens indhold, engagementet hos de unge mv. Viden som det vil være relevant at udbygge med nye analyser i de kommende tre år.

Under dette tema har EVA sat fokus på de **unges klimaengagement på ungdomsuddannelserne** og undersøgt forskellige elevgruppers syn på klimaforandringer og de følelser, som de forbinder hermed. Undersøgelsen viser bl.a. at eleverne i høj grad bliver bekymrede, når de bliver undervist i klimaforandringer og at ledere og lærerne på ungdomsuddannelserne dermed står over for en stor didaktisk og pædagogisk opgave ift. at rumme de forskellige elevgruppers oplevelser af undervisning om klimaforandringer.

Også **grøn omstilling på videregående uddannelser** har været i fokus. Undersøgelsen viste, at knap hver fjerde studerende ønsker at arbejde med grøn omstilling, og at 15 % angiver, at ønsket om at arbejde med grøn omstilling var vigtigt for deres studievalg. Dette gælder særligt studerende på de tekniske uddannelser. Derudover viste undersøgelsen, at to ud af tre studerende har et ønske om at bidrage til grøn omstilling.

3.3 Forventede HP25-projekter inden for programsporet *Uddannelse til fremtidens samfund*

Forventede HP-projekter i 2025

Prøveformer og afslutning af fag i grundskolen

Folkeskolens prøver har aktuelt stor opmærksomhed - både politisk og i praksis (jf. Aftale om folkeskolen, marts 2024). Fx diskuteres prøvetryk og prøvernes betydning for elevernes læring og trivsel. EVA vil for at bidrage til at kvalificere denne debat udvikle mere viden om forskellige prøveformers styrker og svagheder - og hvad forskellige prøveformer betyder for den daglige undervisning, herunder elevers motivation, trivsel og faglige udvikling.

Grundskolen og den grønne omstilling

Aktuelt peges fra flere steder på skolens vigtige opgave i forhold til at bibringe de yngste generationer indsigt i og forståelse for den grønne omstilling som led i deres almen dannelse samt færdigheder og kompetencer, som kan bringes i spil ift. den grønne omstilling. Samtidig peger erfaringer fra undersøgelser blandt de lidt ældre elever på ungdomsuddannelsesområdet, at der kan opstå træthed i forhold til undervisning om den grønne omstilling, foruden flere unge, der oplever sig magtesløse. EVA ser nærmere på, hvordan dette billede ser ud endnu tidligere i uddannelsesforløbet ved at gennemføre en undersøgelse af elevers og læreres erfaringer med, hvordan grundskolen arbejder med grøn omstilling som led i almindelsen og handlekraft ift. den grønne omstilling.

Opstart på EUD (førsteårsundersøgelse)

Undersøgelsen har til formål at belyse, hvordan elever på udvalgte erhvervsuddannelser oplever deres første år. Fokus vil være på sammenhængen mellem elevernes personlige forudsætninger såsom alder, tidligere skolegang og erhvervs erfaring, og deres oplevelse af både skole og oplæringssteder. Desuden undersøges, hvordan disse forudsætninger og oplevelser påvirker risikoen for frafald. Undersøgelsen vil blive gennemført på 5-10 erhvervsuddannelser, som repræsenterer forskellige fagområder.

Optagelseskriterier i kvote 2

EVA har tidligere gennemført en række analyser af brugen af gymnasiale karakterer i optagelsessystemet. Med dette projekt sætter EVA fokus på, hvilke egenskaber de mange forskellige andre optagelseskriterier i kvote 2 har. Herunder fx hvor gode de enkelte kriterier er til at forudsige de studerendes frafaldsrisiko mv. Projektet afhænger af udlevering af data fra uddannelsesinstitutionerne.

EVA følger de store reformer af de videregående uddannelser

Der skal i de kommende år gennemføres gennemgribende reformer af de videregående uddannelser, fx i form af kandidatformen samt varslet reform af professionsbacheloruddannelserne og erhvervsakademiuddannelserne. Reformerne ændrer nogle af de grundlæggende rammer for at udbyde videregående uddannelser, herunder også fordelingen af studiepladser, hvor der med universitetsaftalen indføres sektordimensionering. Det har været et stort ønske blandt interessenterne i EVA's repræsentantskab samt fra EVA's bestyrelse, at EVA følger udformningen og udmøntningen af reformerne tæt med henblik på løbende at kunne dokumentere udviklingen i nøgletal mv. i takt med at reformerne implementeres. I første omgang er der fokus på at udvikle en analytisk ramme som muliggør dette.

Den nye læreruddannelse

I 2023 blev de første studerende optaget på den nye læreruddannelse. EVA vil med dette projekt følge den nye læreruddannelse. I første omgang sættes der, på baggrund af EVA's førsteårsundersøgelse, fokus på de førsteårsstuderendes oplevelse af at gå på uddannelsen, herunder deres erfaringer med den integrerede praktik.

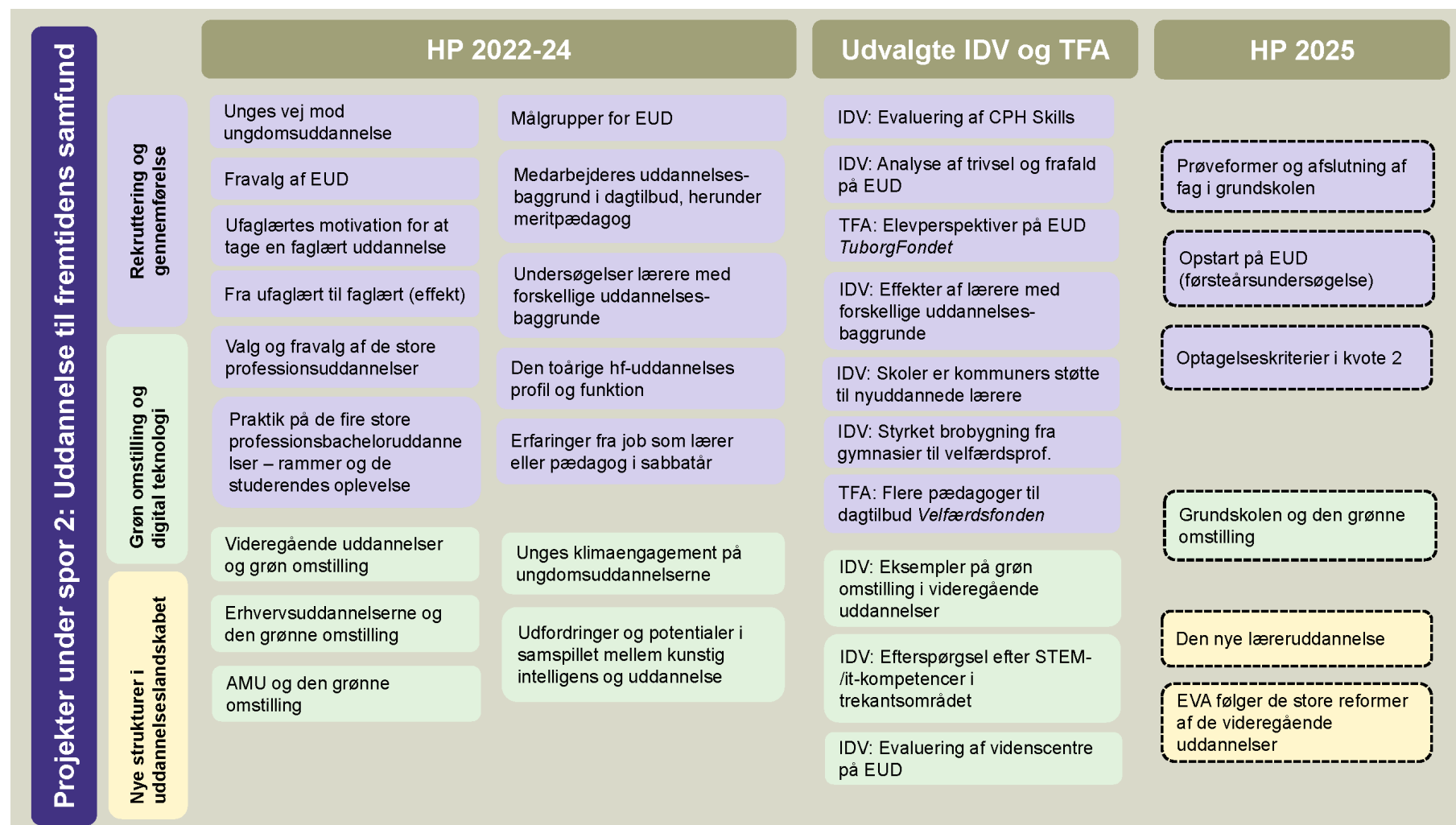
Ud over projekterne ovenfor vil EVA i perioden have en særlig opmærksomhed på at identificere og igangsætte relevante effektanalyser, som tilstræbes samtænkt med bl.a. de forsøgs- og udviklingsprojekter, som enten er blevet gennemført eller skal igangsættes af Børne- og undervisningsministeriet.

Appendiks A – Projektoversigter

På de næste sider ses oversigter over EVA's projekter inden for de to programspor *Alle med gennem uddannelse* og *Uddannelse til fremtidens samfund*. Oversigterne indeholder både EVA's HP-projekter fra de seneste tre-fire år samt udvalgte IDV-projekter (indtægtsdækket virksomhed) og TFA-projekter (tilskudsfinansierede aktiviteter).

Projekter under spor 1: Alle med gennem uddannelse		HP 2022-24	Udvalgte IDV og TFA	HP 2025
*Deltagelsesmuligheder i pædagogiske lærings- og undervisningsmiljøer	Overgange	Dagtilbuddenes betydning ift. at sikre stærke børnefællesskaber	TFA: Praksisfaglighed i udskolingen <i>A.P. Møller Fonden</i>	Børns og unges ønsker og forventninger til fritids- og klubtilbud
		Mellemformer – tre modeller	IDV: Folkeskolers arbejde med praksisfaglighed	Opfølgning på kvalitetsundersøgelsen i dagtilbud for 3-5 årige
Fokuserede indsatser og specialiserede indsatser		Gode eksempler på praksisfaglig undervisning	IDV: Pilotprojekter om Co-teaching og holddeling	FGU - tilrettelæggelse af den almene grunduddannelse (agu)
		Effekt af indsatser om "karakterfrie 1.g. klasser" og "Growth mindset"	IDV: Trivsel og gennemførelse på universiteterne	Den almene voksenuddannelses profil og relevans
		Det første år på videregående uddannelser for udvalgte grupper af studerende	TFA: Trivsel og frafald på universiteterne <i>Novo Nordisk Fonden</i>	Undervisning og organiseringer i indskolingen
		Udskolingselevs oplevelse af bedømmelsesformer og sammenhæng til undervisning og lærernes perspektiver	IDV: Voksen-pædagogiske miljøer på FVU	Caseundersøgelse af specialpædagogisk støtte (SPS) på de videregående uddannelser
		Overgange til arbejdsmarkedet	IDV: Tidlig SFO	
		Redskaber til opsporing	IDV: Målrettede sociale indsatser	
Læringsmiljøkvalitetens betydning for udsatte børn	IDV: Undersøgelse af PPR			
SPS på lærepladsen på EUD	IDV: Evaluering af "Godt igennem uddannelse med angst og depression"			
SPS på videregående uddannelser	IDV: Rammeforsøg med udskolingslinjer EUD 8/9			
		* Er kendetegnet ved at have fokus på pædagogiske læringsmiljøer for alle børn, unge og voksne, hvor der samtidig er blik for børn, unge og voksne i udsatte positioner		

* Er kendetegnet ved at have fokus på pædagogiske læringsmiljøer for alle børn, unge og voksne, hvor der samtidig er blik for børn, unge og voksne i udsatte positioner

Handlingsplan 2025-2027

© 2024 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut

– analyser, redskaber og udvikling, der styrker uddannelser og dagtilbud.

Danmarks
Evalueringsinstitut

+45 35 55 01 01
eva@eva.dk
www.eva.dk